

PRZEMIANY GOSPODARCZE I SPOŁECZNE
NA ZIEMIACH POLSKICH W OKRESIE
ROZBICIA DZIELNICOWEGO

ELŻBIETA
PAPROCKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania historii w szkole ponadpodstawowej w zakresie rozszerzonym

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Jadwiga Iwanowska
Jan Bielecki
Urszula Borowska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat:

Przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w okresie rozbitcia dzielnicowego

Klasa/czas trwania:

I/45 minut

Cele

Uczeń:

- opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich;
- ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim;
- porównuje zasady kolonizacji na prawie polskim i na prawie niemieckim.

Metody/techniki/formy pracy:

- kula śniegowa;
- praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- podręcznik;
- źródła.

Opis przebiegu lekcji:

1. Nauczyciel przy pomocy rozmowy kierowanej przypomina zmiany w życiu gospodarczym Europy w XI–XII w. Uczniowie odpowiadają na pytania: Jaki nowy sposób uprawy ziemi zastąpił dwupolówkę? Jakie nowe narzędzia i rozwiązania się pojawiły w gospodarce wiejskiej? Jakie były skutki wzrostu wydajności w rolnictwie?
2. Nauczyciel przechodzi do nowego tematu i wyjaśnia uczniom cele lekcji:
 - A. Odpowiemy dlaczego rozbitcie dzielnicowe przyczyniło się do reform gospodarczych?
 - B. Wyjaśnimy dlaczego kolonizacja na prawie niemieckim była korzystniejsza niż na prawie polskim?
 - C. Czym były immunitety, kto i dlaczego je otrzymywał?
3. Następnie nauczyciel dzieli klasę na grupy i rozdaje zadania.

Grupa I

Na podstawie informacji z podręcznika oraz źródeł wyjaśnijcie pojęcie immunitetu ekonomicznego i sądowego. Kto i komu go udzielał, jakie korzyści przynosił?

Tekst źródłowy immunitet: <http://pthlodz.uni.lodz.pl/dydaktyka/zrodla/zrodlo08.pdf>.

Grupa II

Na podstawie informacji z podręcznika oraz źródeł przedstawcie początki kolonizacji na prawie niemieckim. Gdzie i dlaczego w XIII w. ta kolonizacja rozwijała się najszybciej? Jakie korzyści płynęły z tworzenia nowych osad?

Źródła: dane statystyczne i mapa pokazująca kolonizację ziem polskich w XIII w.

Grupa III

Na podstawie informacji z podręcznika oraz źródeł przedstawcie proces lokowania wsi na prawie niemieckim oraz korzyści płynące dla osadników i właściciela ziem.

Źródła: tekst lokacji wsi <http://www.w.linux.media.pl/teksty/page11.html>.

Grupa IV

Na podstawie informacji z podręcznika oraz źródeł przedstawcie proces lokowania miast na prawie niemieckim. Wyjaśnijcie, czym była lokacja na „surowym korzeniu” i podajcie przykłady takich miast. Omówcie źródła prawa stosowane na ziemiach polskich w lokacji miast i podajcie, jaki wpływ miały one na układ przestrzenny miast. Przedstawcie korzyści, jakie wynikały z rozwoju gospodarki miejskiej.

Źródła: plany miast na prawie magdeburskim, lubeckim.

4. Po upływie wyznaczonego czasu każda z grup prezentuje efekty swojej pracy.
5. Następnie uczniowie otrzymują zadanie: Wymień korzyści wynikające z przemian społeczno-gospodarczych na ziemiach polskich w XII–XIII w.

Uczniowie wykonują zadanie w parach, zapisując na kartce swoje wspólne wnioski, następnie łączą się w czwórki i porównują oraz uzupełniają zapisy, następnie łączą się w ósemki, a na końcu dyskusja toczy się na forum klasy. Każda z tych faz współpracy powinna trwać 3 minuty.

Komentarz metodyczny:

Praca ze źródłami jest doskonaleniem umiejętności analizy źródeł historycznych, czyli jednej z umiejętności ogólnych podstawy programowej z historii. Kształci także kompetencje kluczowe – porozumiewanie się w języku ojczystym, matematyczne – służy temu analiza źródeł statystycznych. Zastosowana w podsumowaniu lekcji metoda aktywizująca, kula śniegowa, również sprzyja kształtowaniu kompetencji ważnych na rynku pracy – umiejętności pracy w grupie, argumentowania swojego stanowiska i precyzyjnego formułowania myśli.